

Ковтун Денис Олександрович,
Здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра Навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Чеханюк Леся Володимирівна,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану, спричиненого повномасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України, питання правового статусу іноземців та осіб без громадянства набуває особливої актуальності. З одного боку, Україна, демонструючи свою відданість міжнародним стандартам у сфері прав людини, продовжує забезпечувати певний рівень правового захисту для цієї категорії осіб. З іншого боку, специфіка воєнного часу, запровадження особливих режимів та обмежень, а також зростання гуманітарних викликів зумовлюють необхідність ретельного аналізу та розуміння особливостей їхнього правового становища.

Варто зазначити, що правовий статус таких осіб забезпечується насамперед Конституцією України, Законами України «Про громадянство», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», а також іншими нормативно-правовими актами.

Для подальшого розуміння викладу, необхідно визначити значення термінів: іноземець та особа без громадянства. Відповідно до Закону України «Про громадянство», іноземець – особа, яка не перебуває в громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав. В свою чергу особа без громадянства – особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином [1].

Вищенаведені особи, які перебувають на території нашої держави згідно з статтею 26 Конституції України користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України [2]. А також додаючи дане твердження, зазначаємо, що іноземці та особи без громадянства зобов'язані неухильно додержуватися Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави [3].

Говорячи про особливості під час воєнного стану, то підкреслюємо, що

згідно з Указом Президента України №132/2022 від 14 березня 2022 року запроваджено тимчасовий безвізовий режим в'їзду в Україну для громадян іноземних держав, які є співробітниками міжнародних медичних чи гуманітарних організацій, фондів чи програм, інших організацій, які прибувають в Україну на запрошення Кабінету Міністрів України для надання гуманітарної допомоги населенню [4].

Постановою Кабінету Міністрів України №1202 від 21 жовтня 2022 року врегульовано питання використання іноземцями та особами без громадянства посвідок на тимчасове та постійне проживання, строк дії яких закінчився у період дії воєнного стану [5].

Виокремлюємо також іноземців, які боронять цілісність нашої держави на добровільних засадах. Законодавці врегулювали правові засади та умови їх перебування на території України. Відповідно до положень Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо правового статусу іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України», з основного виділяємо: закон дозволяє іноземцям та особам без громадянства, які перебували на службі в Силах оборони, подавати декларацію про відмову від іноземного громадянства; іноземці мають можливість на спрощений порядок набуття громадянства, тобто це особи, які проходять або проходили військову службу за контрактом у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту або Національній гвардії України, а також особами, залученими до захисту України у складі сил територіальної оборони або добровольчих формувань територіальної громади; перелік документів, які підтверджують право на проживання в Україні доповнюється військовим квитком, виданим іноземцю чи особі без громадянства, яка служить в Силах оборони України [6].

Підсумовуючи вищевикладене, варто наголосити, що правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні в умовах воєнного стану є врегульованим на законодавчому рівні та враховує як потреби національної безпеки, так і дотримання прав людини. Держава демонструє готовність підтримувати іноземців, які надають гуманітарну допомогу або беруть участь у захисті територіальної цілісності України, надаючи їм правові гарантії та можливості для легалізації перебування чи набуття громадянства. Це свідчить про прагнення України дотримуватись міжнародних стандартів навіть у надзвичайних умовах.

Списки використаних джерел:

1. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 № 2235-III : станом на 24 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
2. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20, ст.179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
4. Про тимчасове запровадження безвізового режиму : Указ Президента України від 14.03.2022 № 132/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/2022#Text>
5. Деякі питання реалізації актів законодавства у сфері міграції в умовах воєнного стану : Постанова Каб. Міністрів України від 21.10.2022 № 1202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1202-2022-п#Text>
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо правового статусу іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України : Закон України від 20.08.2024 № 3897-IX : станом на 6 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3897-20#Text>

Крижна Анастасія Євгенівна,

здобувачка ступеня вищої освіти магістра Навчально-наукового експертно -криміналістичного інституту Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник

Славна Оксана Володимирівна

професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Збройна агресія Російської Федерації проти України, що розпочалася у 2014 році та досягла кульмінації у 2022 році, викликала безпрецедентну гуманітарну кризу, що вплинула на всі сфери життя українського суспільства. Особливої уваги вимагає захист прав дітей, які стали однією з найуразливіших груп населення в умовах війни. Діти зазнають не тільки фізичних та психологічних травм, але й втрачають доступ до основних соціальних благ, таких як освіта, охорона здоров'я, та безпека. Нові реалії поставили під загрозу базові людські права, в тому числі і права дитини. Правила, що формувалися десятиліттями у цивілізованому світі припиняють існувати. Міжнародний правовий порядок виявився безсилим перед новими викликами і сьогодні ми є свідками формування нових тенденцій у міжнародній політиці та нових механізмів виходу з критичних станів [1].

Захист прав дитини в умовах збройної агресії Росії проти України включає кілька ключових аспектів. Перш за все, важливо забезпечити безпеку дітей, які можуть бути вразливими в зоні конфлікту. Це включає захист від